

გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის მეორე პროექტის მესამე სამუშაო შეხვედრის ანგარიში – 2018 წლის მარტი – სტრასბურგი (საფრანგეთი) და ტიუბინგენი (გერმანია)*

პაულ ანდრეას გლატცი, სამეცნიერო თანამშრომელი, ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი (იენა)

გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის მეორე პროექტის ფარგლებში გამართული მესამე სამუშაო შეხვედრის მონაწილეები შეიკრიბნენ სტრასბურგსა (საფრანგეთი) და ტიუბინგენში (გერმანია). გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის პროექტი და მისი მხარდამჭერი – ფოლკსვაგენის ფონდი ამომწურავად არის წარმოდგენილი პროფესორ დოქ. ედვარდ შრამისა და პროფესორ დოქ. გიორგი თუმანიშვილის მიერ გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალის 2016 წლის მეორე გამოცემაში, 30-ე-31-ე გვერდებზე. მესამე სამუშაო შეხვედრა ჩატარდა ბათუმის საზაფხულო სკოლის შემდეგ, რომლის ანგარიში ხელმისაწვდომია გერმანულ-ქართული სისხლის სამართლის ჟურნალის 2017 წლის მეორე გამოცემაში, 46-ე-48-ე გვერდებზე.

მესამე სამუშაო შეხვედრის მთავარ თემას წარმოადგენდა საქართველოსა და გერმანიაში ევროპისა და ევროპული სამართლის ზეგავლენა ეროვნულ სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაზე. ამ კუთხით ევროპის შუაგულში მდებარე შეხვედრის ორივე ადგილი იყო შესაფერისი ტრიბუნა, რაც სამართლის ჰარმონიზაციისა და იურიდიული თანამშრომლობის ფარგლებში იქნა მიღწეული. სამუშაო შეხვედრის მონაწილეებს ჰქონდათ შესაძლებლობა, ევროპული მართლმსაჯულებისა და ევროკავშირის ინსტიტუციებს სწევოდნენ. გარდა ამისა, მონაწილეებმა წარმოადგინეს და განიხილეს ამ ინსტიტუციების გავლენა სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაზე.

გერმანული მხრიდან შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდნენ პროფ. დოქტორ ბერნდ ჰაინრიხი (ტიუბინგენის ებერჰარდ-კარლის უნივერსიტეტი), რომელიც ასევე წარმოადგენდა ამ სამუშაო შეხვედრის ორგანიზატორს. შეხვედრაში მონაწილეობას იღებდნენ ასევე პროფ. დოქ. ედვარდ შრამი (იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი), პროფ.

დოქ. დოქ. h. c. ჰაინერ ალვარტი (იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი), პროფ. დოქ. იორგ აიზელე (ტიუბინგენის ებერჰარდ-კარლის უნივერსიტეტი), სამართლის დოქტორი ქეთევან მჭედლიშვილი-ჰედრიხი (იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტი) და სამართლის დოქტორი ანნეკე პეცზე (ბერლინის ჰუმბოლდტის უნივერსიტეტი). შეხვედრაში ასევე მონაწილეობდნენ იოანა ანტონი, ნადია მიულერი და პაულ ანდრეას გლატცი, რომლებიც წარმოადგენენ პროფ. დოქ. ედვარდ შრამის სამეცნიერო თანამშრომლებს იენის ფრიდრიხ შილერის უნივერსიტეტში, და ელიზბარ ნიჟარაძე, პროფ. ჰაინრიხის სტუდენტი ტიუბინგენის უნივერსიტეტში. ქართული მხრიდან სამუშაო შეხვედრაზე გაემგზავრნენ პროფ. დოქ. ბაჩანა ჯიშკარიანი (საქართველოს უნივერსიტეტი) და პროფ. დოქ. მერაბ ტურავა (საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლე), აგრეთვე ქართველი დოქტორანტები ხატია თანდილაშვილი, თამარ გეგეშიძე, ნინო კუცია, ანა ნასრაშვილი და გიორგი მირიანაშვილი.

ორშაბათს, 2018 წლის 12 მარტს, ქართველი და გერმანელი მონაწილეები ჩავიდნენ სტრასბურგში. ქალაქის ისტორიულ ნაწილში ხანმოკლე გასეირნების შემდეგ შეხვედრის მონაწილეები ესტუმრნენ ევროპის პარლამენტს. ჯგუფი მიიღო ევროპის პარლამენტის ვიცე-პრეზიდენტმა ბატონმა რაინერ ვილანდმა (გერმანიის ქრისტიან-დემოკრატიული გაერთიანება – CDU). პარლამენტის შენობის ხანმოკლე დათვალიერების შემდეგ შეხვედრის მონაწილეებს ჰქონდათ შესაძლებლობა, ერთი საათის განმავლობაში ესაუბრათ ბატონ რაინერ ვილანდთან ევროპის პარლამენტის მიმდინარე საქმიანობაზე, მის მნიშვნელობაზე ევროპული იდეისა ჩამოყალიბებასა და მის გავლენაზე სისხლის სამართლის სფეროში სამართლებრივ დაახლოებაზე. დღის ბოლოს სამუშაო ჯგუფი დაესწრო ევროპის პარლამენტის პლენარულ სხდომას, რათა გაცნობოდნენ პარლამენტის მუშაობის მეთოდსა და დისკუსიის ფორმატს.

* სტატია ქართულად თარგმნა ჟურნალის სამუშაო ჯგუფის წევრმა მარიკა ტურავამ.

სამშაბათი, 2018 წლის 13 მარტი, მიეძღვნა ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოს. სამუშაო ჯგუფს შეხვედრა ჰქონდა სასამართლოს დიდ და შთამბეჭდავ სხდომათა დარბაზში ორ მოსამართლესთან, კერძოდ კი გერმანიის წარმომადგენლად არჩეულ ქალბატონ პროფ. დოქ. ანგელიკა ნუსბერგერთან და საქართველოს წარმომადგენლად არჩეულ ბატონ პროფ. დოქ. ლადო ჭანტურიასთან. ორივე მოსამართლემ ისაუბრა თავის საქმიანობაზე ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში და მონაწილეებთან ინტენსიური დისკუსია გამართეს აქტუალურ სამართლებრივ საკითხებზე სასამართლოს საქმიანობის კონტექსტში. ადამიანის უფლებათა ევროპულ სასამართლოში ვიზიტის შემდეგ მონაწილეები გაემგზავრნენ ტიუბინგენში.

ოთხშაბათს, 2018 წლის 14 მარტს, პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხმა შეხვედრის მონაწილეები მიიღო ტიუბინგენში. ტიუბინგენის ებერჰარდ-კარლის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის შენობის, სასწავლო აუდიტორიებისა და იურიდიული ბიბლიოთეკის ხანმოკლე დათვალიერების შემდეგ პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხმა გახსნა შეხვედრის სამუშაო ნაწილი ტიუბინგენის უნივერსიტეტის დიდი სენატის სხდომათა დარბაზში და სიტყვით გამოვიდა თემაზე „შესავალი ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაში“. პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხმა ისაუბრა ევროკავშირის სამართლისა და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის სამართლის შეპირისპირებაზე და განმარტება გააკეთა ევროკავშირის ევროპის საბჭოში დამოუკიდებელ სუბიექტად შესვლასთან დაკავშირებულ შესაძლო დადებით მხარეებსა და პრობლემებზე. დასკვნით დისკუსიაში განხილულ იქნა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ადგილი გერმანულ სამართალში. პროფ. დოქ. ჰაინრიხის გამოსვლის შემდეგ ქალბატონმა ხატია თანდილაშვილმა წარმოადგინა პრეზენტაცია თემაზე „ეფექტიანი გამოძიება ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს განაჩენის მიხედვით საქმეზე გირგვლიანი და ენუქიძე საქართველოს წინააღმდეგ“. საქმის გარემოებათა დეტალური წარმოდგენის შემდეგ მან სიღრმისეულად განიხილა ამ საქმეში დღემდე აღმოჩენილი ეფექტიანი გამოძიების პრინციპის დარღვევები. დასკვნით დისკუსიაში ქალბატონმა ხატია თანდილაშვილმა კიდევ ერთხელ გამოავლინა სიღრმისეული ცოდნა ამ საქმის სამართლებრივ პრობლემთან დაკავშირებით.

შუადღის შესვენების შემდეგ სამართლის დოქტორი ანნეკე პეცზე მოხსენებით გამოვიდა თემაზე „რა ხდება შიშის შემდეგ? გერმანიის რეაქცია ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე პოლიციის მიერ დანაშაულის პროვოკაციასთან დაკავშირებით“. პირველ რიგში, მან წარმოადგინა სამართლებრივი მდგომარეობა გერმანიაში, რათა შემდგომ განემარტა ევროპული სასამართლოს მიერ შემოთავაზებული სამართლებრივი შედეგები პოლიციის მიერ დანაშაულის პროვოკაციასთან მიმართებით. საბოლოოდ დოქ. ანნეკე პეცემ გამოთქვა მხარდაჭერა ისეთი მართლმსაჯულების მიმართ, რომელიც მკაცრად ორიენტირებული იქნება ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციაზე. ამის შემდეგ მოხსენებით წარდგა დოქ. ქეთევან მჭედლიშვილი-ჰედრიხი თემაზე „ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებების შესრულების სავალდებულობა და იურიდიული ძალა – მხოლოდ წევრ სახელმწიფოთა შორის (inter partes) თუ მის ფარგლებს გარეთ (inter omnes)?“. მან ხაზი გაუსვა იმის აუცილებლობას, რომ გადაწყვეტილებებს ძალა უნდა ჰქონდეს წევრ სახელმწიფოთა ფარგლებს გარეთაც (inter omnes) და მხარდაჭერა გამოთქვა ევროპის საბჭოს წევრი სახელმწიფოების პასუხისმგებლობაზე. მიუხედავად ამისა, დასკვნით დისკუსიაში განხილულ იქნა გადაწყვეტილებების inter omnes მოქმედების შესაძლო ალტერნატივებიც.

პროფ. დოქ. მერაბ ტურავამ თავის მოხსენებაში ისაუბრა თემაზე „ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის გავლენა საქართველოში კონსტიტუციურ კონტროლსა და მართლმსაჯულებაზე“. მან წარმოადგინა საქართველოს განვითარების გზა ევროპულ საბჭოში განვერიანებამდე და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის რატიფიკაციამდე. პროფ. ტურავამ, როგორც საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლემ, წარმოადგინა საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს საქმიანობის სიღრმისეული ასპექტები და ისაუბრა ასევე სასამართლოს დამოკიდებულებაზე ადამიანის უფლებათა ევროპულ კონვენციასთან მიმართებაში. გრძელი სამუშაო დღის ბოლოს მოხსენება წარმოადგინა ქალბატონმა ნინო კუციამ თემაზე „უდანაშაულობის პრეზუმციის მნიშვნელობა საქართველოში და ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის შესაბამისი ნორმები“. მან ყურადღება გაამახვილა უდანაშაულობის პრეზუმ-

ციის განსაკუთრებულ გამოვლინებაზე ქართულ სისხლის სამართლის საპროცესო კანონმდებლობაში, რომელიც განიცდის ანგლო-ამერიკული სამართლის გავლენას.

ხუთშაბათს, 2018 წლის 15 მარტს, მოხსენებების დასკვნითი ნაწილი გაიხსნა პროფ. დოქ. ოიგ აიზელეს რეფერატით თემაზე „ნამების აკრძალვა გერმანულ სისხლის სამართლის პროცესში ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მესამე მუხლის შესაბამისად“. მან განსაკუთრებით შეაღწა ერთმანეთს ნამების აკრძალვა გერმანულ სამართალსა და ნამების აკრძალვა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის ფარგლებში. ბოლო მომხსენებელი იყო პროფ. დოქ. დოქ. H. C. ჰაინერ ალვარტი თემით „ლიაშედევობრივი მართლმსაჯულება: ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო და სამოსამართლო თვითშეზღუდვის პრობლემა 2012 წლის 12 აპრილის „ინცესტის გადანაცვლების“ მაგალითზე“. მან ყურადღება გაამახვილა სამართლის ფილოსოფიის ასპექტებზე. მან წარმოაჩინა კონსენსუსის პოვნის პრობლემა ევროპული საბჭოს ფარგლებში და აღნიშნა, რომ ინცესტთან დაკავშირებით არ არსებობს ერთიანი დასჯადობა ევროპული საბჭოს წევრ ქვეყნებში. პროფ. ალვარტი მხარდაჭერა გამოთქვა სამართლის მეცნიერების დამოუკიდებელი როლის გაზრდაზე ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს მართლმსაჯულების ფარგლებში.

სადილის შემდეგ და ქალაქ ტიუბინგენის ისტორიული ნაწილის მოკლე დათვალიერების შემდეგ წარმოდგენილ იქნა სახელმძღვანელოს აქტუალური მდგომარეობა, რომელიც მომავალ წელს უნდა გამოიცეს. მასში უნდა შეჯამდეს და აისახოს შედეგებითი სისხლის სამართლის პროექტის ფარგლებში მიღებული ცოდნა.

პარასკევს, 2018 წლის 16 მარტს, შეხვედრის მონაწილეები ერთობლივად ესტუმრნენ ტიუბინგენტან ახლოს მდებარე ბებენჰაუზენის მონასტერს. შთამბეჭდავი ექსკურსიის შემდეგ ქართველი მონაწილეები გაემგზავრნენ საქართველოში, ხოლო გერმანელები დაუბრუნდნენ თავიანთ მშობლიურ უნივერსიტეტებს.

სამუშაო შეხვედრა აერთიანებდა ორ შეხვედრის ადგილს, სტრასბურგსა და ტიუბინგენს. სტრასბურგში შეხვედრის მონაწილეებს ჰქონდათ საშუალება, მოენახულებინათ ევროპის პარლამენტი და ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართ-

ლო, ამ ინსტიტუციების წამყვანი წევრებისგან მიეღოთ განმარტებები მათი საქმიანობის შესახებ და განეცადათ, თუ რა ფარგლებში ხდება გადაწყვეტილების მიღება, რომელთაც დიდი მნიშვნელობა აქვს საქართველოს ევროპეიზაციის პროცესში. ტიუბინგენში შეხვედრის სამეცნიერო ნაწილი ჩატარდა ებერჰარდ-კარლის უნივერსიტეტის შენობაში. შეხვედრას მნიშვნელოვანი გავლენა ჰქონდა ასევე სახელმძღვანელოს სტატიების შემდგომ პროგრესზე.

განსაკუთრებული მადლობა ეკუთვნის პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხსა და მისი მიმართულების თანამშრომლებს, რომელთაც წარმატებით გაუწიეს ორგანიზება სამუშაო შეხვედრებს სტრასბურგსა და ტიუბინგენში. გარდა ამისა, განსაკუთრებული მადლობა ეკუთვნის აგრეთვე ბატონ ელიზბარ ნიჟარაძეს, პროფ. დოქ. ბერნდ ჰაინრიხის სტუდენტს ტიუბინგენის უნივერსიტეტში, რომელმაც სამუშაო შეხვედრის მანძილზე ქართველი მონაწილეებისათვის თარჯიმნის როლი შეასრულა.

გერმანულ-ქართულ სისხლის სამართლის პროექტის ბოლო შეხვედრა, სავარაუდოდ, გაიმართება 2019 წლის შემოდგომაზე თბილისში. პროექტის პარტნიორებს აქვთ მოლოდინი, რომ ამ სამუშაო შეხვედრის ფარგლებში მოხდება ქართულ სისხლის სამართლის საპროცესო სამართალში არსებული ევროპული და საერთაშორისო სამართლის გავლენის გათვალისწინებით შექმნილი საბოლოო სახელმძღვანელოს წარდგენა აკადემიური წრისა და მართლმსაჯულების სფეროს წარმომადგენელთა წინაშე.